

De werelden van A.R.I.

Boek 0: Onbegonnenheid

Coverontwerp: J. van Leyden

© J. van Leyden

ISBN: 9789402101492

NUL-WERELD

Alle mensen zijn
op het kennen gericht,
door hun natuur.
Aristoteles (384-322 v. Chr.)

Als je jezelf het genot schenkt
je over aannemelijke verklaringen van het ontstaan te buigen,
krijg je daarvan geen spijt en zorg je in je leven
voor een goede en verstandige ontspanning.
Plato (427-347 v. Chr.)

Kosmos

De dingen zijn altijd het best
in hun begin.

Blaise Pascal (1623-1662)

Misschien bewijst de filosofie
het meest nadrukkelijk en aanhoudend
hoezeer de mens telkens opnieuw moet beginnen.
Filosofen wil uiteindelijk niets anders zeggen
dan beginnening zijn.

Martin Heidegger (1889-1976)

Tweede niveau 3-D, Leiden, zondag 20 mei 2373, 9:07 uur.

De lessen van Aristoteles waren ook voor mij een bijzondere belevenis, al moet ik toegeven dat ik er de eerste keer met tegenzin naartoe ging (en onder luid protest, kan ik u vertellen). Het gebeurde eerlijk gezegd alleen omdat Gu mij dwong. Ik herinnerde mij helemaal niets van Laura's leven in het eerste niveau, en daarom vond mijn kwelgeest dat ik maar moest aanschuiven bij de cursus die zij, samen met haar ouders, net op het punt stond van Ari te gaan krijgen. Alle mogelijkheden moesten benut worden om de herinneringen, die blijkbaar ergens diep in mijn onderbewustzijn verborgen lagen, naar de oppervlakte te halen. Gu meende dat we zo te weten zouden komen hoe het ons hier vergaan was, en wat er verder zoal gebeurde. Of moet ik zeggen: hoe het ons hier zou gaan vergaan, en wat ons verder nog te wachten stond?

(Precies! Opdieping ontbrekende levensbeelden/onverwilde pogingen.)

U begrijpt het al: ik had geen keus. Ik werd namelijk ernstig in mijn bewegingsvrijheid beperkt (zonder dat ook maar iemand zich daarom leek te bekommeren). Gu vond dat ik zoveel mogelijk bij Laura in de buurt moest blijven rondhangen, en dat gebeurde dan ook. Punt uit! Misschien zouden we er op die manier in slagen om mijn geheugen op te frissen, zo hoopte zij, want het was zaak de nodige aanwijzingen te vinden die zouden helpen om het onheil te keren. En ook vond ze dit de ideale manier om Laura, Lotte en David beter te leren kennen. Dat was essentieel voor haar missie.

Terug naar de schoolbanken dus; net iets voor mij. Urenlang luisteren naar de vage verhaaltjes van een kletsrobot. Je moet er toch niet aan denken?

Toen ik die zondagmorgen de leskamer binnenkwam waren de van Schaaikjes al aanwezig, en ze waren zichtbaar opgetogen dat we meededen. Zelfs Dio leek blij mij te zien. Nou, dat was gisteren wel anders. (Toch was het beest er nog niet helemaal gerust op, want het bleef mij steeds vanuit zijn ooghoeken nauwlettend gadeslaan). De crisissituatie was al weer een dag oud, en mijn god, wat was er een hoop gebeurd. Ja, gisteren was zonder twijfel de meest bizarre dag van mijn leven geweest. Met de nieuwe toepassing van BioControl die Ari noodgedwongen had ontdekt was hij er in geslaagd om de aanval van de 'ongeduldigen' en hun mysterieuze helper af te slaan, en A.R.I. werd sindsdien als een belangrijk strategisch doelwit gezien. Het gebouw was veranderd in een vesting, en het krioelde er van de militairen. Buiten was alles rustig, maar Ari sloot niet uit dat de strijders van Nieuw Begin bezig waren zich te bezinnen op een tweede poging om binnen te dringen, en die zou wel eens veel massaler én beter georganiseerd kunnen zijn. We mochten niet naar buiten. Het was te gevaarlijk om het complex te verlaten, en het zag er naar uit dat het wel eens een langdurige aangelegenheid kon worden. Voorlopig zaten we hier dus vast, en er was niet veel dat wij konden doen.

(Geduldbetrachting zwakke eigenschap?)

(Zeker niet.) Geloof me, het liefst was ik zwaar bewapend op wacht gaan staan om iedere N.B.'er die zich maar even durfde te vertonen persoonlijk neer te knallen.

(Ongepast.)

(Jaja...)

Dat wist ik natuurlijk ook wel. De ingangen werden al bewaakt. Op de eerste en tweede verdieping bevonden zich meer dan 2000 goed getrainde mannen en vrouwen. Ik zou alleen maar in de weg lopen. De legerleiding had ons trouwens duidelijk te verstaan gegeven dat we op onze eigen verdieping dienden te blijven.

We konden dus wel wat afleiding gebruiken. Nou ja, op filosofie cursus dan maar.

Naarmate de lessen vorderden merkte ik dat mijn tegenzin al snel verdween, en achteraf begrijp ik wel hoe dat mogelijk was. Ari bleek een eindeloos geduld te hebben; hij paste zich moeiteloos aan aan de nukken van zijn bewoners, en daarmee wist hij verbluffend snel mijn vertrouwen te winnen. En wat ook hielp was dat hij zijn verhalen gepaard liet gaan met een overdaad aan illustraties en animaties, voorzien van interessante ditjes, en dito datjes, boeiende feiten en wetenswaardigheden, en dat allemaal ter bevordering van de kennisopname. Het duurde niet lang of ik was om. Ik ging met plezier naar de lessen en ik vermaakte mij uitstekend. Volgens Gu kwam dat vooral omdat ik precies kon doen waar ik goed in was, ...

(Inderdaad: luieren/eten-drinken/dwarsslippen.)

... maar wat weet zij nou helemaal van deze wereld!

(Meer-dan-genoeg, mannetje.)

Ari nam alle tijd die nodig was om er voor te zorgen dat we precies begrepen wat hij bedoelde. Als je iets niet snapte dan zei je dat gewoon, en als je het ergens niet mee eens was moest je ook vooral je mond niet houden.

"Een theorie," zo zei hij, "zal altijd voor tegenspraak vatbaar zijn, en moet juist blootgesteld worden aan weerlegging. Of zoals Descartes schreef, 'Het is niet voldoende dat een idee helder en wel onderscheiden is; het moet ook bestand zijn tegen twijfel'. Met andere woorden: we mogen het debat niet schuwen."

Zo is het maar net, je moet leren van je fouten. En het kwam mij goed uit, want ik houd wel van een pittige discussie, en ik mag anderen graag met hun dwalingen confronteren.

Gu dacht daar natuurlijk heel anders over.

(Absoluut. Gedachteloze kritiek/te-gemakkelijk.)

(Tuurlijk, joh.)

Ari leidde ons met zachte hand de wereld der dimensies binnen. (Ach, had ik vroeger maar zulke leraren gehad, dan zou ik het misschien nog ver geschopt hebben.)

Hij zei op zijn gebruikelijke aangename toon, "De allervroegste wijsgeren uit de Griekse geschiedenis zijn de meest uitzonderlijke en zonderlinge figuren die je je maar kunt voorstellen. Zij waren degenen die een aanvang maakten met de speurtocht naar de eerste 'oorzaken en gronden via het principe van gevolgtrekking uit ondervinding'. Ze wilden weten hoe alles werkt, en hoe het allemaal in elkaar steekt. Voor deze antieke denkers begon alle filosofie met verwondering, want 'het is immers de verwondering die het denken in beweging zet'. Zij waren als kinderen die zich verbaasden over de regelmaat die schuil gaat achter het alledaagse, te weten datgene waar we aan gewend zijn en geen oog meer voor hebben, omdat het eenvoudigweg zo gewoon is. Ze wilden de bekende zaken, waar gewone mensen amper nog naar omzien, zodanig opnieuw rangschikken dat ze nieuwe betekenis zouden krijgen; werden er vervolgens door gedwongen verder te vragen, en lieten zich er maar al te graag door boeien, verrassen en meeslepen, of zelfs ontzetten en verbijsteren. De simpele, onmiddellijke feiten, die vormden de onderwerpen van hun belangstelling, en zij zagen het vertrouwde dan ook alsof het vreemd was, en het vreemde alsof het vertrouwd was."

"Maar? Dat is de omgekeerde wereld," zei Lotte ontdaan.

"Zeker. Ze zetten alles op hun kop en zijn uitbundig aan het denken geslagen. En juist daarom ontdekten zij betekenissen en verbanden die niemand eerder had opgemerkt."

David zei, "Eens! Het kan geen kwaad om zo nu en dan eens wakker geschud te worden uit de sleur van de dag."

"Je zegt het. Het gewone is voor de meeste mensen zo vanzelfsprekend dat ze er helemaal niet meer bij stilstaan hoe vreemd het eigenlijk wel is. Daar hebben we de filosofen voor nodig; alleen zij zijn in staat ons er op te wijzen dat er veel meer over te vertellen valt dan wij normaal gesproken in de gaten hebben. Arthur Schopenhauer vond dat men 'alles wat *vanzelf spreekt* goed tot zijn bewustzijn moet laten doordringen, om het zodoende als problematisch te gaan zien. Het gaat er niet zozeer om te zien wat nog niemand heeft gezien als wel bij datgene wat iedereen ziet te denken wat nog niemand heeft gedacht. Met iedere vraag die zich aandient moet dan ook volhardend geworsteld worden. En, zo verzekerde hij ons, 'het mag er trouwens nooit zó koudbloedig aan toegaan dat tenslotte niet heel de mens, met hart en hoofd, in actie komt en van top tot teen door elkaar geschud wordt'."

David trok zijn wenkbrauwen op. "Nou nou Ari, je bent nogal wat van plan met ons."

"Misschien wel. Maar wees niet bang. Vermoedelijk hebben we geluk gehad, en zit de werkelijkheid op een zodanig geordende manier in elkaar dat wij in staat zijn haar wezenlijke betekenis te doorzien. De natuur is, als we de oude Grieken mogen geloven, begrijpelijk in haar structuur en in haar werking, en de menselijke geest is gezegend met het vermogen harmonie en orde in het universum te onderkennen. Het lijkt wel alsof de Kosmos zijn uiterste best heeft gedaan om zichzelf zo helder mogelijk aan ons te presenteren."

"Kijk eens aan. Het is zo simpel als ik weet niet wat."

"Yep. En dit weerspiegelt zich in de moderne wetenschap én ook in de Dimensieleer, want bij beide begint alles in één enkele punt. En wat is er mooier dan een oerpunt als metafoor voor de fundamentele eenvoud die aan de basis ligt van alles."

David onderbrak hem. "Ah natuurlijk, we beginnen bij de Big Bang. Nou, je gaat er blijkbaar uitgebreid de tijd voor nemen, Ari. Dan weet je zeker wel wat je te doen staat?"

"Uiteraard." We werden in no time voorzien van koffie met wat lekkers naar keuze, en daarna ging hij gewoon door met zijn verhaal. "Omdat het zo simpel is kunnen we doen wat de oude Griekse filosofen al deden: 'het gelukzalig aanschouwen van de kosmos in al zijn goddelijke luister'."

Terwijl hij dit zei veranderde hij zichzelf in een bioscoop. Hij verduisterde de leskamer en het was alsof we over een immense afstand de ruimte in werden geslingerd. We zweefden door het heelal, en zagen melkwegen, sterrenclusters en nevels als helder oplichtende sluiers in alle kleuren van de regenboog aan ons voorbij trekken, glinsterend met het licht van miljarden zonnen, als weerkaatsingen van evenzoveel minuscule

diamantjes. Wat een schitterende kleurenpracht. Ik genoot van de spectaculaire voorstelling, en ik zag dat ook Laura en haar ouders hun ogen uitkeken. Zelfs Gu was er stil van.

Ari liet ons rakelings langs pasgeboren sterren scheren; we zeilden over rode reuzen en witte dwergen; we doken in zwarte gaten en cirkelden om quasars en neutronensterren; de special effects waren adembenemend. Ik zei, "Toegegeven, het is alles bij elkaar een bijzonder interessante constructie. Wat jij, Gu."

"Welzeker, ontzagwekkend/luisterrijk schouwspel," zei ze, gebruikmakend van mijn eigen spraakorgaan. (Jazeker, ze had me echt op de meest effectieve manier in gijzeling genomen).

"Het heelal werd door de Grieken beschouwd als het resultaat van een harmonieus samenspel van krachten, een subliem geordend object van absolute perfectie en symmetrie. Het woord kosmos betekent 'sieraad', 'orde' of 'schoonheid', en in ons moderne woord 'cosmetica' vinden we deze betekenis nog terug. De Griekse Kosmos was een geordende wereld, 'het schoonste van alle dingen, dat voldeed aan het ideaal van maximale bekoorlijkheid'."

Lotte zei, "De kosmos tracht er zo aantrekkelijk mogelijk uit te zien, teneinde goed voor de dag te komen."

"Maar natuurlijk, joh."

"En dat is nog niet alles," zei onze onzichtbare mentor, "want dit 'juweel' kent bovendien een verborgen, innerlijke harmonie."

"Echte schoonheid zit van binnen," beaamde Lotte opgewekt.

"Volgens Plato is het doel van de kosmos niet alleen esthetisch, ook in moreel en wiskundig opzicht streeft het naar optimale perfectie. De kosmos is volmaakt op elke manier die je je maar kunt voorstellen, qua vorm, werking, inhoud, noem maar op. Waarheid, schoonheid en deugdzaamheid gaan hier te allen tijde hand in hand, want de ware logica valt samen met het goede en het mooie, en ze zijn op de meest eenvoudige principes terug te voeren, zo wist Plato al.

Ja, alles draaide om de eenvoud, en zelfs de allervroegste Griekse filosofen waren al op zoek naar de 'arche', het element, of oerbeginsel, van de Kosmos; 'dat waaruit de dingen ontstaan waren en waarin ze weer terug konden vallen'; iets duurzaam in een steeds veranderende wereld. Het woord 'arche' betekent letterlijk 'begin'. Zij vroegen zich af of er zo'n oergrondstof bestond, en zij vatten het uitsluitend materieel op. En ook begrepen zij al dat dit begin-ding het best met behulp van de wiskunde beschreven kan worden. Je zou dus kunnen zeggen dat het natuurwetenschappelijk denken bij hen reeds een aanvang heeft genomen."

David maakte een achteloos gebaar. "Ja, wiskunde is de taal waarmee sommige van de grootste mysteries van ons heelal zijn opgelost."

“Absoluut. Natuurkundigen en wiskundigen verbazen zich al eeuwen over de elegantie van de modellen waarmee zij de natuur kunnen beschrijven, en vooral ook over het feit dat deze mooie, abstracte getalsmatige relaties heel precies blijken te corresponderen met de verschijnselen uit de echte wereld.”

“Hé, het is eigenlijk net alsof de wereld zelf mathematisch van aard is.”

“Ja, zo kun je het ook bekijken. En daarom zei Johannes Kepler, ‘Waar materie is, daar is wiskunde. De wetmatigheden zijn niet willekeurig verzonnen maar door de natuur zelf opgegeven’. Dat is een opvallend en mysterieus feit, maar wel heel prettig, want het stelt ons in staat om de werkingen van onze wereld te doorgronden. Zo is wetenschap niet alleen een zoektocht naar de waarheid, maar tegelijkertijd ook een verkenning van het mooiste kunstwerk dat er bestaat. Wetenschap is een poging om van de natuur te leren, en deze na te bootsen, zodat wij op onze eigen manier zelf iets kunnen creëren. En het is eigenlijk een wonder dat we daar steeds maar weer in blijken te slagen.”

Lotte vroeg voorzichtig, “Zou dat misschien komen omdat het universum optimaal op ons is afgestemd?”

“Wie weet,” zie Ari. “De meeste wetenschappers willen tegenwoordig zelfs nog wel een stapje verder gaan. Zij geloven dat, gegeven het feit dat de natuurwetten zijn wat ze zijn, vroeg of laat een wezen als de mens wel moest ontstaan. De mens is, zo zeggen zij, in de sterren gebakken. Er schijnt een duidelijk verband te bestaan tussen de initiële voorwaarden, de kosmische constanten, en de feitelijke waarden die de natuurwetten aannemen. Als deze maar een klein beetje anders zouden zijn geweest, zouden wij er waarschijnlijk helemaal niet geweest zijn. Heinz Pagels zei, ‘Life was written in the Cosmic Code’, en Alfred Whitehead noemde de mens zelfs het ‘kind van het universum’.

“Vermoeden opzettelijkheid?” vroeg Gu.

“Ja. Zelfs Albert Einstein meende dat het leven al in het atoom besloten ligt.”

Lotte zei, “Het lijkt er dus op dat de kosmos op de meest wonderbaarlijke manier heeft samengespannen om ons te creëren.”

“Heel fraai allemaal, dat wil ik niet ontkennen, maar volgens mij hebben we eigenlijk geen idee hoe het heelal nou precies in elkaar steekt. Zelfs in onze moderne tijd zijn de geleerden er nog steeds niet in geslaagd om de hele zaak bevredigend te verklaren.”

David zei, “Dat is waar, al zijn we natuurlijk al een heel eind op de goede weg. Noem het koppigheid, noem het wetenschap, maar we maken wel degelijk vorderingen, ook al gaat het dan nog zo langzaam. En het is in ieder geval een heel boeiende en interessante speurtocht. Want laten we eerlijk zijn, het is toch veel leuker als er nog iets te raden overblijft.”

"Yeah right. Het universum is een hele grote puzzel, een gigantisch cryptogram, een kosmisch raadsel. Maar waarom? Is het er om ons te vermaken? Is het een soort speeltuin waarin we naar hartelust mogen zoeken naar verklaringen voor ons eigen bestaan?"

"Misschien," zei Ari welwillend.

"Dus dit alles is er ... voor ons?" vroeg ik. "En jij denkt niet dat het allemaal stom toeval was?"

"Nee, in de manier waarop het heelal werd gevormd en de natuurwetten die het beheersen ligt het ontstaan van leven al vast," zei de artificiële intelligentie zelfverzekerd.

"Daar ben ik het bij nader inzien wel mee eens. Ik bedoel, het kan toch niet zo zijn dat dit goddelijke lichaam helemaal willekeurig is ontstaan?"

David zei, "Nou, het ziet er anders tamelijk chaotisch uit, als je het mij vraagt."

Laura giechelde vol leedvermaak, ... en Gu natuurlijk ook (ze bleef er haast in).

Ari vervolgde zijn uiteenzetting, "Wij zijn getuige van én hebben daadwerkelijk deel aan een creatieve daad die al sinds het begin der tijden voortduurt. En de vraag hoe dit alles nou precies tot stand is gebracht blijft ons tot op de dag van vandaag bezighouden. Waar filosofen en wetenschappers het maar niet over eens kunnen worden is de vraag of er een blauwdruk bestaat. Is de wereld ontworpen of kan het heelal zich heel goed redden zonder een goddelijke architect?"

Ik zei, "Goeie vraag, Ari. Is er een uiteindelijk doel, en zo ja of nee, waarom dan wel/niet? Je kunt wel roepen, 'Het is nou eenmaal zo!', maar daar neemt de rechtgeaarde filosoof natuurlijk geen genoegen mee.

Antwoorden willen we, en een beetje snel graag."

De anderen knikten bevestigend, en Lotte zei, "Kom maar op met je verklaring, Ari. We zijn er helemaal klaar voor."

(Ogenblik,) dacht Gu, en ze zei hardop, "Ari, een vraag dienaangaande."

Hoe kun je het zo timen. "Gewoon stellen joh. Niet zo verlegen. We staan net op het punt het antwoord te krijgen op de meest belangrijke levensvraag aller tijden, maar wat kan jou dat verder schelen."

"Denk je nou echt dat Ari weet hoe het precies zit?" vroeg Lotte.

"Nee, natuurlijk niet. Hoewel ... misschien. Stel je voor; dat zou nog eens wat zijn."

"Ari, taalmoeilijkheden," zei mijn onzichtbare stalker hardop. "Bedoeling: nadere verklaring. Woordgebruik: heelal/universum/kosmos steevast dooreen. Zelfde informatie-dragers?"

(Ja, nou en?)

Ari antwoordde, "Dat is zeker het geval. Het zijn, tot op zekere hoogte, synoniemen van elkaar, omdat ze gelijkbetekenend zijn. Met het heelal, de ruimte, het universum of de kosmos duiden we het allesomvattende totaal-

systeem aan; het meest omvangrijke verzamelbegrip waar al het bestaande toe behoort. Het is het absoluut grootste, dat 'niet minder is dan het zijn kan'."

"De natuur in de meest ruime zin van het woord," zei David behulpzaam. "Het is alles bij elkaar en alles wat het geval is. De Kosmos in zijn algeheel, met z'n hele hebben en houden, met alles erop en eraan. Het is de helemaligheid; je kunt het zo gek niet verzinnen of het heeft er wel deel aan."

Gu was ten prooi aan grote verwarring. "Synoniemen? Hoogst ongepast! Meerdere woorden/zelfde betekenis. Waarom?"

"Hallo, waarom niet?"

"Nou, bij-ons: elk woord uniek/exact-bepaald. Correct/zoals-het-hoort. Duidelijkheid/welomschreven."

"Ja, ik hoor het ..."

"Ontkenning/nadrukkelijk. Zelden misverstand/uitsluitend klare taal."

"Oh, maar wij houden juist van misverstanden," zei David laconiek. "En vooral ook van dubbelzinnigheden, bedekte termen en vage toespelingen; grove simplificaties, loze beweringen of onbenulligheden. Of anders wel van halve waarheden, verdraaiingen en soms zelfs van regelrechte leugenachtigheden. Het geeft allemaal wat extra kleur en fleur aan het leven, om niet te vergeten kraak en smaak, en het ligt zelfs aan de basis van de grootste kunstwerken uit onze geschiedenis."

Gu was ondertussen helemaal de kluts kwijt, wat mij wel zo goed uitkwam..

(Dat zijn ook weer metaforen,) verklaarde ik nader.

(Zijn ... wat?)

(Uitdrukkingen, stijlfiguren.)

(Welk nut?)

(Nou. Je moet het om te beginnen niet al te letterlijk nemen. Het is beeldspraak, figuur-leuteren, en het drukt vergelijkenderwijs iets uit dat wij van belang vinden, ter versterking van de betekenis. Zo'n zin-speling is overdrachtelijk en bloemrijk, het maakt wat gezegd wordt wat aanschouwelijker, levendiger en vaak ook lichter verteerbaar voor de luisteraar.)

"Verstaanbaarheid onzeker. Moeizame gewenning mijnerzijds," zei mijn stem op klagende toon.

(Dichterlijke vrijheid, lieve schat. Wij mogen graag met onze taal spelen.)

(Spelen?)

Ongelooflijk, ze begreep er echt helemaal niets van. Nou, dat kon nog leuk worden!

Horror vacui

Het Niets is de aanvang van alle dingen.

I Ching

Het niets
achtervolgt het zijn
als een spook.

Jean Paul Sartre (1905-1980)

Wat is ruimte,
dit alom tegenwoordige niets,
waar geen ding uit weg kan
zonder dan ook op te houden iets te zijn?

Arthur Schopenhauer (1788-1860)

Ari zei, "Een filosofie over Alles moet logischerwijs met Niets beginnen."

Laura zei lachend, "Dat is wel heel erg weinig hoor, Ari!"

"Zeker, en we dienen de betekenis van de leegheid van het Niets dan ook goed tot ons door te laten dringen."

"Niets is nada, noppes," zie ik om Gu nog wat extra te verwarren. "Het is van generlei waarde en ook nog volslagen nutteloos en informatieloos."

David zei, "Nul is de grote afwezige, en die lijkt echt helemaal nergens op en nergens naar. En het valt dus niet mee om er zomaar een-twee-drie een definitie van te geven."

"Zeker niet. Laten we wel wezen: nul is een geheimzinnig begrip, het enige echte neutrale cijfer en het enige getal dat 'niet geeft en niet neemt'. Nul kan niet tellen, en telt dan ook niet mee."

Lotte zei bedachtzaam, "Niet tellen? Oh ja, ... want de som van miljarden nullen is nog altijd helemaal niets."

"Exact. Is het wel verstandig om iets te willen benoemen dat niet bestaat? De oude Grieken kenden de nul helemaal niet. Ze hadden er geen behoefte aan. Als je telt begin je gewoon bij één; hoe zou dáár dan nog iets aan vooraf kunnen gaan?

Wie over het niets spreekt, weet niet wat hij doet. 'Het is een woord dat weigert zichzelf zondermeer als waar aan te nemen'. Want is het negatief

in de zin van een gebrek? Mist het iets? Heidegger schreef daarom, 'Niets is eenvoudigweg niets; het vragen heeft hier niets meer te zoeken'."

"Mooi zo, dan kunnen we er wel over ophouden," zei ik. De eerste bakken koffie begonnen hun werk te doen, en ik was zoals u ziet al weer redelijk scherp.

(Negatief. Irritatie.)

(Wat?)

(Gifstoffen. Schadelijk voor lichaam.)

(Ach kom op, zeg. Een beetje cafeïne, wat geeft dat nou. Dat kan toch geen kwaad?)

(Weldegelijk.)

Ari zei, "Nul is uitgevonden in India (waar ze altijd al op een heel andere manier tegen het fenomeen Leegte aangekeken hebben dan hier in Europa), en het begon zijn carrière als een lege plek op de abacus, het telraam, of als een tekenje om aan te geven waar een leegte aanwezig was. Het werd in de middeleeuwen door de Arabieren in het westen geïntroduceerd, en dat ging bepaald niet zonder weerstand, want de Christelijke kerk had grote moeite met de 'heidense' nul en verzette zich er hevig tegen."

"Maar ja, de vooruitgang houdt je gelukkig niet tegen," zei David spottend. "Het Arabische woord voor nul is 'sifr', wat 'leegte' betekent, en via het Latijnse 'zephirum' werd dit in verschillende Europese talen het woord voor nul: zero, cifra, cipher en, jawel hoor: ook ons woord 'cijfer' stamt er van af. Ik vind het wel een mooi idee dat het woord voor nul ook het woord is geworden waarmee de andere cijfers worden aangeduid. Taalkundig komen de getallen als het ware uit het niets tevoorschijn gesprongen."

"Aha, als een soort oerknal van getallen," zei David waarderend.

"Precies, dat bedoel ik."

(Hoogst-originele gedachtengang/fantasierijke gissing,) riep Gu luidruchtig in mijn hoofd.

(Ja ja, rustig maar.)

"Ook aan het begin van het alfabet ligt trouwens een fraaie verwijzing naar de nul. De eerste letter 'a' geeft namelijk - gebruikt als voorvoegsel - een ontkennende betekenis aan een woord. Het betekent dus 'niet'; dat was bij de oude Grieken al zo."

"Zoals bijvoorbeeld in a-symmetrisch en a-synchroon."

"Of a-moreel en ... a-sociaal."

Laura onderbrak ons. "Hé, wat leuk. Ook de letters beginnen met 'niets', net als de cijfers!"

"Juist, Laura," zei Ari hartelijk. "En wist je dat er zelfs een 'nulde' letterteken bestaat?"

“Nee toch,” zei Lotte. “Het alfabet begint toch gewoon met de a? Wat kan daar dan nog voor zitten? Helemaal niets toch?”

“Ja hoor, niets inderdaad,” zei David. Hij had ‘m al door. “Het is de spatie, die het ontbreken van een letter aangeeft, net als de stilte tussen twee woorden in de gesproken taal. Het is de tussenruimte die aangeeft waar het ene woord ophoudt en het andere begint zodat we de tekst beter kunnen lezen. Hartstikke handig. Hé, en het is eigenlijk het meest voorkomende leesteken van allemaal. Iedere tekst krioelt er van. Het komt zelfs vaker voor dan de punt.”

“Het woord spatie betekent ‘tussenruimte’; het is een piepklein stukje ruimte dat afstand schept, en ons woord spatiëren betekent ‘breder uiteen drukken’. Natuurlijk is het verwant aan het Engelse woord ‘space’.”

“Jeetje,” zei Laura. Het Niets begon grote indruk op haar te maken. Ik zei, na enig denkwerk verricht te hebben, “In de natuur komt de nul trouwens al helemaal niet voor, want nul dingen bestaan gewoonweg niet.” Ik dacht nog wat dieper na. “Maar aan de andere kant: het verschil tussen 1000 en 100000 is twee nullen. Op die manier zou ik heel graag ‘niets’ op mijn bankrekening bijgeschreven willen krijgen.”

“Goed punt! We kunnen tegenwoordig ook niet meer zonder, want als je ergens een teken voor verzint, en het vervolgens gebruikt, is het wel degelijk iets.”

“Niets is dus toch ... iets?” vroeg Laura weifelend.

David zei enthousiast, “Natuurlijk! Cijfer 0 hoort er gewoon bij. Het heeft zich genesteld in de oorsprong van het assenstelsel, op de ereplaats zagezegd, als spiegelpunt tussen de negatieve en de positieve getallen. Zonder de nul zou de wiskunde niet mogelijk zijn. Het is een triomf van menselijke verbeeldingskracht; het wiskundige equivalent van de uitvinding van het wiel.”

“Welja joh, waarom ook niet. Ze zijn allebei even rond.”

David grinnikte. “Nee, serieus. Voor wiskundigen is 0 de gewoonste zaak van de wereld geworden. Ze hebben al lang geleden de nulde dimensie bedacht; de meetkundige punt, die geen inhoud heeft en geen enkele ruimtelijkheid.”

“Juist. En stel je nu eens voor hoe het is om in de nulde dimensie te wonen,” zei Ari. “Het is een gesloten systeem, een oneindig kleine gevangenis. Voor het nul-wezen bestaat er geen uitbreiding. Zodra het zich probeert te verplaatsen wordt het direct weer op zichzelf teruggeworpen.”

“Mooi gezegd, ook al gaat het dan nergens over,” zei ik.

“Dank je. In een punt kun je letterlijk geen kant meer op. Er is geen beweging mogelijk, en ook geen groei, geen gewaarwording en geen bewustzijn. Het heeft geen inhoud, geen omtrek en geen massa. Maar gezien vanuit ons eigen driedimensionale standpunt. Dat wil zeggen: van buitenaf bekeken, bestaat het wel degelijk.”

David zei, "Als coördinaat!"

"Juist. Als plaatsaanduiding: een positie in de ruimte. Het is een 'plek' ineenkrimpend tot onvoorstelbaar minuscule proporties; de kleinste eenheid van onze wereld, een uitgangspunt, of mooier nog: een beginpunt."

"Ziedaar: de meest onopvallende en subtiele manier om toch wat voor te stellen, ook al ben je dan eigenlijk helemaal niks."

Lotte zei nadenkend. "Het is er niet en toch ook weer wel. De *nul*-heid is tegelijkertijd ook een *één*-heid."

"Ja. Nul kondigt in zichzelf de Eén in feite al aan. Beide cijfers lijken op een bepaalde manier wel verschijningsvormen van hetzelfde ding."

David zei, "En dat geldt ook voor de spatie, de scheiding tussen de woorden. Het versmelt helemaal met z'n achtergrond, is identiek aan de lege pagina zelf. En toch kunnen we niet zonder; het heeft op elke plek waar het voorkomt zelfs een heel belangrijke functie. Ja, ook deze 'verzwegen factor' is dus wel degelijk 'iets'."

"En net als de woorden in een tekst, zo worden de voorwerpen in onze wereld door tussenruimtes gespatieerd."

"Ja, als er overal iets was dan zouden we ons niet kunnen bewegen," zei Laura.

"Zo is het. Het is maar goed dat er ruimte tussen de dingen is, want dat maakt het mogelijk dat we onszelf en onze eigendommen (of dat van anderen) kunnen verplaatsen," zei David. "Er zitten hooguit wat luchtmoleculen in de weg, maar die laten zich gelukkig heel gemakkelijk opzij duwen. Daar merken we normaal gesproken zelfs *niets* van."

Lotte zei, "Goh, het Niets ligt echt verscholen op de meest onverwachte plekken. Ook in ons dagelijks leven speelt het een belangrijke rol."

"Sterker nog," zei Ari. "Het is werkelijk overal aanwezig, en we zouden niet zonder kunnen." En zonder ons te waarschuwen doofde hij het licht van de sterren die nog steeds om ons heen hingen te fonkelen, en de kamer werd langzaam donker. Echt helemaal donker, het meest fluweelachtige zwarte zwart dat je je maar kunt indenken. Er was helemaal niets meer te zien. Laura schoof haar stoel voorzichtig naar mij toe, en zij pakte mijn hand vast. Ik gaf haar een bemoedigend kneepte. (Wat er ook gebeurt, ik zal er alles aan doen om er voor te zorgen dat haar niets overkomt).

(En jij gaat me daar bij helpen,) dacht ik naar Gu.

(Toegenegenheid begrijpelijk. Maar: Laura van-minder-belang.)

Kwaad, *(Wat ben jij toch een keiharde tante!)*

Ari zei, "We kunnen ons het Niets ook op een andere manier voorstellen, als de allesomvattende uitgebreidheid en leegte van de ruimte. Als de container die alle materie en energie van het heelal bevat; als de achtergrond, het referentiekader ten opzichte waarvan vorm en beweging

kunnen plaatsvinden. Het is het andere uiterste, geen beginpunt maar een eindpunt in de schaal.

Probeer je dat eens voor de geest te halen: een volkomen leeg universum, uitgestrekt in de ruimste zin van het woord. Het is puur en rein, smetteloos schoon, zonder licht of materie, en niet verontreinigd met welke mate van vorm dan ook. Het is absolute leegte, die donkerder is dan donker, zodat zien onmogelijk is. (Zelfs een vermogen om te kijken - het oog - ontbreekt)."

David zei zacht, "Zo leek het gisteren ook. Een gapende duistere afgrond; een eindeloze val door de nacht."

Oh ja, dat was waar ook. David en Lotte hadden ervaring op dit gebied. Gisterenochtend hadden ze in het niets gehangen, opgesloten in hun eigen lichaam, balancerend op het randje van de dood, voordat Ari ze terug wist te halen.

Lotte zei fluisterend, "Het was echt verschrikkelijk." De angst was weer even terug in haar stem.

Ari zei, "De eindeloze duisternis is adembenemend in z'n angstaanjagende onheilspellendheid. En als er echt helemaal niets is verliezen de begrippen ruimte, afstand en schaal al hun betekenis."

David zei, "Ja, dat is zo. Zonder zintuigen, en zonder lichaam, waren alle afmetingen betekenisloos geworden. Over mijn uitgebreidheid viel niets te zeggen. Ik was een speldeknop, ik was een berg. Ik kon evengoed de oneindig kleine punt geweest zijn als het oneindig grote heelal."

"Precies! Groot of klein, hier of daar, het maakt in de nul-wereld geen verschil. En het feit dat dit onderscheid volledig wegvalt is van groot belang, zoals we morgen zullen zien. Dit is overigens omdat in de nul-wereld nog geen tegenstellingen bestaan. Die kennen we pas vanaf wereld twee, maar ook daar kom ik later op terug."

"Hé, Ari niet afdwalen, bij de les blijven."

"Oké, pure leegte dus. Maar is dat ook mogelijk? Bestaat de leegheid van de ruimte eigenlijk wel?"

"Nou, volgens mij niet," zei David.

"Zo dacht mijn naamgenoot Aristoteles er ook over. Hij ging zelfs zo ver dat hij zei dat de natuur een afkeer van leegte heeft. Het niets is het kwaad en het duistere, het is negatief in de zin van het valse, en hij sprak daarom van de 'horror vacui', ofwel de 'angst voor de leegte'."

"Dus de natuur zelf is doodsbenauwd dat 'ie in de afgrond van het Niets valt?"

"Klaarblijkelijk. Aristoteles wist zijn beweringen met feiten te staven. Het was hem bijvoorbeeld opgevallen dat een leeggezogen vat zich onmiddellijk weer met lucht vult, en ook dat er op een onbedekt stukje grond al gauw planten verschijnen. En daarom schreef hij dat ruimte altijd

gevuuld moet zijn. Er is overal wel iets, ook al kan het menselijk oog dat dan niet altijd zien."

"Wens: melding dienaangaande," zei Gu op karakteristieke onbeholpen wijze.

(Wij zouden zeggen, 'Ik wil graag een opmerking maken in deze', of woorden van gelijke strekking.)

(Wat? Bedoeling: mededeling, bijdrage/klaarheid van betekenis.)

(Ja .. eh ... zeg het nou maar, we hebben niet de hele dag de tijd.)

Ze zei, "Aristoteles correct. Geen leegte, maar: vorming/vernietiging stof op kleinste schaalniveau."

David zei, "Hé, dat klopt helemaal hoor, Gu. Daar is onze wetenschap nog niet zo lang geleden ook achter gekomen. Het is in feite één van de meest indrukwekkende conclusies van de Quantum-mechanica en de moderne kosmologie. Volgens deze theorieën is er geen enkel plekje in het heelal waarin het niet zindert van de activiteit. Op de kleinst denkbare schaal, de zogenaamde schaal van Planck, is de ruimte een schuimende massa van virtuele deeltjes, in een oneindige uitwisseling van identiteit. Zelfs in het luchtledige vacuüm tussen de melkwegstelsels bruist het. Deeltjes en hun antideeltjes ontstaan zomaar spontaan vanuit het niets en heffen elkaar binnen een fractie van een seconde weer op."

"Dat is waar," zei Ari. "Volgens de moderne fysica is het eigenlijk nergens zo vol als in de lege ruimte. En het is een zeer actieve leegte. Er zijn voortdurend deeltjes die de leegte ontspringen en er direct weer in terugvallen, als visjes die even uit het water tevoorschijn komen om vervolgens weer ten onder te gaan en in de diepte te verdwijnen. Ze worden nulpuntenergieën genoemd, omdat ze ook bij het absolute nulpunt van -273°C nog bestaan. Zelfs bij de allerlaagste temperatuur laat de beweging zich niet tot stilstand brengen, en gaan massa en energie op mysterieuze wijze in elkaar over."

"Nee maar, ook in het temperatuur-beginpunt is het blijkbaar lastig, nee ... sterker nog, ondoenlijk om wel- en niet-zijn van elkaar te onderscheiden," zei Lotte peinzend.

"Zeker weten!" zei Ari stellig. "Zo heeft de westerse wetenschap pas vrij laat ontdekt wat in de mystieke tradities van het verre oosten al millennia lang bekend is: het 'niets' is de bron waaruit alle fenomenen voortkomen. Het heelal is geen absolute leegte, het is tot de rand toe gevuld met existentie."

Gu schraapte zijn keel en zei, "Correct!"

Kaos

Alles is chaos,
en van voorbijgaande aard.
Heracitus de Duistere (~530-470 v. Chr.)

Ari liet de sterren op de muur- en plafondschermen langzaam weer oplichten. Laura trok snel haar hand terug uit die van mij, alsof ze bang was dat iemand haar angst voor het donker zou opmerken.

“Elk getal is een eigen wereld op zich met een eigen symboliek en betekenis, en de meest mysterieuze van allemaal is zonder enige twijfel de Nul. Het heeft iets beangstigends, en de angst voor de Leegte van het Niets is dezelfde als de angst voor de absolute chaos, de afwezigheid van orde en regelmaat. Chaos is een volkomen vormloze existentie en ‘het brengt de hele wereld van de zijden in een bedenkelijke en beklemmend geheimzinnige toestand’. De Griekse god Kaos is het tegendeel van Kosmos, het is het kwaad zonder gezicht en gestalte. Het woord ‘kaos’ betekende oorspronkelijk ‘leegte’, of afgrond in de betekenis van ‘gapende opening’; een uitgestrekt bodemloos gat waarin alles eindeloos valt; niet naar beneden, want er is geen enkele oriëntatie mogelijk, maar alle kanten op. Ovidius beschreef chaos als een ruwe onverwerkte massa; levenloos, ongefatosoneerd en onaangepast. Een duistere warboel, zoals alleen dichters die kunnen bedenken, want ‘het gezonde verstand heeft zich er van meet af aan uit zelfbehoud al van afgewend’.”

“Nou nou, je weet het wel te brengen, zeg.”

“Chaos is absurd en irrationeel,” zei David. “Het is bruut geweld, woest en zinloos; een kolkende massa, een heksenketel, een zootje ongeregeld. Grondeloze waanzin, totale gekte en volslagen idioot. De nul-wereld is het niveau waar de hel is losgebroken, en waar alleen maar verdeeldheid gezaaid wordt. Het is een enorme vuilnisbelt waar geen enkele kwaliteit te vinden is; een ellendig oord vol dood en verderf. Je kunt nergens van op aan; het is ieder voor zich, ... het is volstreekte an-archie.”

Ari verduidelijkte, “Anarchie is een samentrekking van ‘a’ en ‘arche’, en het betekent dus ‘geen begin’ of ‘onbegonnenheid’. In het begin staat de wereld op oneindig verlies. Chaos is volledig de weg kwijt, het is totale desoriëntatie en ontwrichting. Het is een gekrioel van tijdelijke deeltjes, die zich ongericht bewegen en langs elkaar heen bestaan zonder zich ook maar iets van elkaar aan te trekken. Ze zijn onderhevig aan de spelen, luimen en wisselvalligheden van het toeval, en daarom vinden we hier

slechts vormeloosheid en onzekerheid. Het is ongebondenheid en afbraak, ongeschikt om welke informatie dan ook te dragen. Alles is gelijkelijk verdeeld zonder enig ordeningsbeginsel of onderling verband. Zulke ongeregelheden bieden geen enkele houvast, en het overzicht is dan ook ver te zoeken.”

“En dat vinden wij niet leuk.”

“Nee, daar houden wij niet van,” zei David. “Wij hebben liever dat het wel ergens over gaat, anders worden we knettergek.”

“Juist, en daarmee komen we aan een ander punt dat ik nog wil aanstippen. Thomas Hobbes (1588-1679) paste het idee van Aristoteles toe op de menselijke geest. Zoals ruimtelijke leegte niet kan bestaan, zo kan ook geestelijke leegte niet bestaan. En als het niet gevuld wordt met doelgerichte activiteit, dan wordt het wel gevuld met kwellingen.”

“Hé. Dus als ik mij verveel ervaar ik de ‘horror vacui’?”

“Absoluut. ‘Ledigheid foltert,’ zo zei Hobbes. Maar het betekent ook dat de mens niet kan leven met twijfel en onzekerheden, op elke vraag een passend antwoord wil vinden en overal een verklaring voor tracht te zoeken.”

“Goed punt, Ari. Leegte is eng,” zei Laura.

Lotte tuitte haar lippen en zei, “Maar waarom eigenlijk? Je kunt het toch ook van de positieve kant bekijken. Het niets is de wereld vóór zijn creatie, het kind vóór zijn geboorte. Een kunstenaar ziet z’n lege doek juist als het magische moment vlak voordat het creatieve proces een aanvang neemt.” Gu bewoog instemmend met zijn hoofd.

Ari zei, “Inderdaad. Je kunt de nul-wereld ook beschouwen als een schone lei, een Tabula Rasa, waarop nog van alles kan gebeuren. Zo waren er ook Griekse filosofen die dachten dat in Kaos de zaden lagen opgeslagen die later zouden uitgroeien tot alle bestaande zijnden. Als je het zo bekijkt is het één en al potentie, is het ‘de stille kracht van het mogelijke die zich versluiert als het niets’, hunkerend naar invulling en zwanger van vormende impulsen. Het is uiterst spontaan en het bezit de volheid van onmeetbare vrijheid en onbegrensde mogelijkheden.”

“Kunst en creativiteit zijn in zekere zin de basis van de hele kosmos,” zei Lotte hartstochtelijk. “De oneindig uitgestrekte leegte van de ruimte, wijd en zijd verbreid, is een inktzwart doek waarop zich de kosmische schildering van licht en beweging kan aftekenen; de duistere achtergrond waartegen de sterren kunnen stralen. Ja, het is de complementaire tegenpool, de even grote tegengestelde kracht, die in een eeuwige strijd verwickeld is met de kracht van het licht.”

“Zo zie je maar, het iets kan toch ook weer niet zonder het Niets,” zei David. “Ook al is het er dan nog zo huiverig voor.”

De kerk van het Nieuwe Begin

Er is geen absurditeit zo dol of het lukt nog wel
om deze bij alle mensen in hun hoofd te stampen,
door die zonder ophouden
en met plechtige ernst voor te prevelen.
Arthur Schopenhauer (1788-1860)

Eerste niveau 3-D, Leiden, vrijdag 18 mei 2373, 19:17 uur.

Twee dagen eerder had niemand kunnen voorspellen dat de gebeurtenissen zo uit de hand zouden lopen, en dat het bezadigde, vreedzame leventje van de aardbewoners anno 2373 zo wreed verstoord zou gaan worden. Toen leek het allemaal nog een grote, en enigszins smakeloze grap. Nieuw Begin was op het hoogtepunt van haar populariteit, en de 'rechtzaak van de eeuw' (jaja, alweer één) was uitgegroeid tot een regelrechte mediahype: een weergaloze reality-show waarbij kosten noch moeite gespaard werden. De campagne was meesterlijk uitgevoerd, gebruikmakend van de meest moderne communicatiemiddelen waarover Renner's zakenimperium beschikte.

Het trok een groot publiek. Mensen waren massaal naar Bay City in Texas afgereisd om getuige te zijn van het grootse spektakel. Iedereen wilde erbij zijn, en wereldwijd volgde men al wekenlang vol spanning de gebeurtenissen in de tot rechtszaal omgebouwde opnamestudio in het centrum van het stadje. De journalistiek van de 24^e eeuw, in z'n zucht naar spanning en sensatie, liet zich zoals gewoonlijk weer eens voor het karretje spannen van hen die de meeste macht, invloed en succes bezaten. Van objectieve nieuwsgaring was absoluut geen sprake; het gonsde van de geruchten; de schandaalmachine draaide weer op volle toeren, en natuurlijk gold ook hier het hypermoderne credo: hoe gekker hoe beter. Met de nadruk op hyper.

Ook de bewoners van A.R.I. hadden al dagen 'aan de buis gekluisterd' gezeten, en het wandscherm in de grote zaal op de 5^e verdieping toonde deze avond opnieuw de gebruikelijke rechtstreekse beelden uit Bay City. Voor David was het de eerste keer dat hij Lotte en Laura vergezelde, zij het zonder veel enthousiasme. Normaal gesproken kwam hij hier alleen als er een belangrijk evenement plaatsvond, een feest of een sportwedstrijd of iets dergelijks. Ze hadden de uitzending ook gewoon in hun eigen appartement kunnen kijken, maar Lotte vond 'dat hij gewoon mee moest', en er was dan ook geen ontkomen aan. Lotte keek de zaal rond en wees

naar een paar lege plekken, vlak naast Jack Morgan en zijn vrouw Lian. David liet zich op zijn stoel zakken en vroeg ongeduldig, "Oké, wat willen ze nou eigenlijk?"

Ari's stem antwoordde prompt, "De belangrijkste aanklachten zijn: vernietiging van het milieu, verstoring van de natuurlijke gang der dingen, verspilling van natuurlijke grondstoffen en energie, arrogantie en achteeloosheid ten aanzien van andere levende soorten, en belemmering van de voortgang van de evolutie."

David schudde geërgerd zijn hoofd. "En daarom hebben ze het volledige menselijke ras in staat van beschuldiging gesteld en voor de rechter gesleept?"

"Tja, in hun ogen zijn we allemaal verantwoordelijk," zei Lotte.

"De mensheid aanklagen, hoe verzin je het."

"Ach, het is weer eens wat anders," zei Jack die de hele zaak wel vermakelijk vond.

"En waar halen ze het lef vandaan om zichzelf een kerk te noemen?" gromde David.

Lotte zei, "Volgens Renner is het de eerste en enige echt moderne kerk, niet gebaseerd op heilige boeken en wonderlijke sprookjes uit een ver verleden, maar op de realiteit van vandaag de dag. Ze omarmen het geloof in reïncarnatie, maar ook de evolutietheorie en alle kennis en mogelijkheden van de moderne wetenschap en technologie."

Ari zei, "New Beginning is van mening dat de evolutie in het verleden al te willekeurig heeft plaatsgevonden, en zij zijn niet tevreden met het resultaat. De natuur zit op een dood spoor, en moet bijgesteld worden. Wij hebben onze kans gehad. N.B. heeft vastgesteld dat het leven op aarde gefaald heeft, en dat de enige juiste stap is om er een einde aan te maken, want een betere mens zal volgens hen niet meer ontstaan. De geschiedenis heeft uitgewezen dat we niet groeien, maar steeds in dezelfde cirkel van haat en geweld blijven rondbewegen. Zij hebben de mensheid meegedeeld dat het tijd is om uit de geschiedenis te verdwijnen en zo de weg vrij te maken voor de voortgang van de evolutie. De mens heeft geen waarde, en dat geldt overigens ook voor plant en dier, met hun armzalige strijd om het bestaan. Het leven op deze planeet is volslagen zinloos, en daarom zijn ze bereid er een einde aan te maken om plaats te maken voor iets dat misschien wél betekenis heeft."

"Nou, van mij mogen ze massaal zelfmoord plegen, hoor. Opgeruimd staat netjes!" zei David.

"Nee, helaas! Zo makkelijk komen we niet van ze af, want ze hebben een heilige missie. Volgens hen is de evolutie hier op aarde uitgelopen op een volslagen mislukking, en die ontwikkeling moet worden tenietgedaan. En de enige manier waarop dit volgens Renner kan is door een totale zuivering van onze planeet. N.B. heeft zich tot doel gesteld alle hogere

levensvormen te vernietigen. Het wordt daarom ook wel de 'ideologie van de dood' genoemd; al beschouwen zijzelf het juist als een ultieme daad van medelijden, want Renner's leer belooft namelijk een beter leven na de dood. Hun overtuiging is dat er, als wij eenmaal uit de weg geruimd zijn, een betere evolutie zal plaatsvinden waarvan het resultaat een beter wezen zal zijn waarin onze reïncarnerende zielen vervolgens hun intrek zullen kunnen nemen. N.B. vindt dat het hoog tijd wordt dat de mens op deze rigoreuze wijze de controle in eigen hand neemt."

Lotte zei, "Ze willen een nieuwe start maken. Ze geven ons een herkansing, zij het ongevraagd. Ze willen niet wachten op de toekomst, maar er zelf eentje bouwen met hun versnelde en gerichte evolutie-technologie, hun evolutie in de turbostand. Ze lopen veel te hard van stapel, en daarom worden ze ook wel de 'ongeduldigen' genoemd."

"Het moet gedaan worden, zeggen ze, ook al is het niet helemaal zeker wat het uiteindelijke resultaat zal zijn. Dat is de inzet van het 'proces van de eeuw'."

"Ongelooflijk, terug naar af. Als het mogelijk was zouden ze zelfs de Big Bang opnieuw laten gebeuren."

"Krankzinnig!" zei Lotte zacht.

David zei, "Helemaal mee eens. Die gasten zijn knettergek, een levensgevaarlijk stelletje idioten, en dat is nog zwak uitgedrukt. Ze willen een prachtige, perfecte en vredige wereld voor ons creëren, maar denken tegelijkertijd dat dat alleen op een gewelddadige manier te bereiken is."

"Ze beloven de hemel op aarde," zei Jack instemmend. "Zij het dan na onze dood."

David mompelde iets onverstaanbaars.

Het muurscherm toonde een close-up van de aanklager, William Renner, die weer eens aan het woord was, en op de gebruikelijke opdringerige manier zijn mening verkondigde. Iedereen kende William Renner. Die gozer was stinkend rijk en hij was voortdurend te zien op zijn eigen media-kanalen.

Ari zorgde voor een instantane ondertiteling. "... optimisme en verbetering? Laat me niet lachen! Ik wil u er aan herinneren dat de mensheid ook volgens de leer van de meeste klassieke godsdiensten niet steeds verder stijgt, maar steeds verder daalt, steeds verder afstaat van God en van een paradijselijke tijd. Inplaats daarvan leven we in een hoogkapitalistische obsessieve maatschappij, verkwistend, onmatig en spilziek. En ons geloof in de vooruitgang is sterk geschokt door ons onvermogen om zoiets voor de hand liggends als wereldvrede te bereiken."

Renner zweeg even, en keek de zaal rond, alsof hij zich er van wilde verzekeren dat hij ieders aandacht had. Hier stond een man die gewend was dat er naar hem geluisterd werd.

"Na de ervaringen van de afgelopen eeuwen - de oorlogen en de genocide - kan toch niemand meer tegenspreken dat de mensheid juist achteruitgaat, en helemaal niets geleerd lijkt te hebben van zijn fouten. Mensen worden vooral gedreven door emotie en eigenbelang. Niet door de rede, want diep van binnen zijn we nog steeds de gepassioneerde mens uit de steentijd. Geweld, strijd, oorlog en gruwelijke vernietiging, eten of gegeten worden.

Ziedaar ... het leven!

Ziedaar ... de mens!

Spreek mij niet van beschaving. Er is vrijwel niets veranderd! Onze vernietigende oorlogen zijn een groteske overdrijving van de strijd om het bestaan in het planten- en dierenrijk."

Lian zei twijfelend, "Daar heeft hij misschien wel een beetje gelijk in. We zijn niet onmisbaar en bovendien erg schadelijk voor de andere soorten."

"Nee joh, Renner probeert ons gewoon op te fokken en te deprimeren," zei Jack lachend. "Misschien hoopt 'ie wel dat we er dan uit onszelf een eind aan maken. En je bent er nog bijna ingetrapt ook."

David bedacht zich dat Jack hiermee niet eens zo ver van de waarheid af zat. De laatste maanden waren er steeds vaker verontrustende berichten in het nieuws geweest over de aanzienlijke toename van het aantal zelfmoorden in Noord Amerika. Mensen maakten er zelfstandig een eind aan, in de overtuiging dat ze terecht zouden komen in een betere wereld; de verbeterde wereld die door Nieuw Begin beloofd werd. Maar kon je dit Nieuw Begin aanrekenen? Niemand kon een directe link aantonen. Renner had er nooit toe opgeroepen, maar aan de andere kant deed hij ook geen moeite om mensen op andere gedachten te brengen. Integendeel.

David staarde somber naar het scherm. Eens in de zoveel tijd verschijnt er weer zo'n figuur op het wereldtoneel die precies denkt te weten wat het beste is voor iedereen. En het wordt pas echt gevaarlijk als anderen bereid zijn naar hem te luisteren, zoals in het geval van William Renner.

David verbaasde zich telkens weer over hem. Zijn gezicht was uit proportie; het zag er uit alsof het was samengesteld uit onderdelen die willekeurig bij elkaar gezocht waren. Zijn mond was een dunne streep, zijn voorhoofd stak te ver vooruit, en zijn neus en wenkbrauwen namen een prominente positie in, in zijn oude gezicht.

"Renner moet het niet bepaald van zijn uiterlijk hebben."

Ari zei, "Kom, kom, dat valt best mee. In vroeger tijden zou men hem zelfs hebben omschreven als gedistingeerd."

"En dat betekent?"

"Dat 'ie er goed uitziet voor z'n leeftijd."

"Ah. Maar toch. Je vraagt je af waarom hij er niets aan laat doen. Iedereen laat zijn onregelmatigheden wegwerken, het zijn meestal kleine ingrepen die niet meer dan een paar uur in beslag nemen. Hij neemt zelfs niet de moeite om zijn schedel opnieuw te laten beharen."

Ari zei, "Door al die cosmetische aanpassingen heeft iedereen tegenwoordig het lichaam van een 25-jarige, 'met gladde koppen waar geen vlekje en geen rimpeltje op te bekennen is'. Renner ziet er tenminste uit alsof hij geleefd heeft."

"Voor Renner is alles puur natuur," zei Jack. "En misschien wil hij met zijn oude lijf zijn betoog nog maar eens onderstrepen dat de menselijke evolutie mislukt is."

"Zou kunnen. In ieder geval maken zijn afwijkende uiterlijk in combinatie met zijn al even afwijkende boodschap hem juist heel aantrekkelijk voor zijn volgelingen."

Jack knikte instemmend. "Precies. Het is weer eens wat anders, hè."

"Het is wel de meest merkwaardige geestelijk leider die er ooit geweest is," zei Lotte.

"En de meest extreme," zei David. "Hoe is het toch mogelijk dat Nieuw Begin zoveel macht heeft gekregen?"

Renner en zijn ideeën waren ronduit bizar, maar hij had een charisma waar menig politicus jaloers op was, en natuurlijk de financiële middelen om precies te doen wat hij wilde. David had het afgelopen jaar verbijsterd toegezien hoe zijn populariteit groeide en zijn organisatie steeds meer aanhangers had gekregen. Er werd geschat dat er alleen in Noord Amerika al zo'n 13 miljoen 'ongeduldigen' waren, maar het aantal lag waarschijnlijk nog vele malen hoger, want de meeste leden zwegen wijselijk over hun lidmaatschap van de 'kerk'. Dagelijks kwamen er grote aantallen nieuwe volgelingen bij, en ze werden geworven uit alle lagen van de bevolking. De kerk heeft, zo werd gezegd, een enorme aantrekkingskracht op de meest labiele geesten onder ons.

"Ik heb gehoord dat Renner's ambities veel groter zijn dan wij denken, en dat hij achter de schermen bezig is de Transatlantische Unie in handen te krijgen," zei Jack vrolijk.

Lotte huiverde. "Renner for president; je moet er toch niet aan denken?"

Op de muur ging de 'geestelijk leider' van Nieuw Begin onverstoort door. "... er echt goed over nadenkt is er niet veel dat echt de moeite waard is in deze wereld. Door de geschiedenis heen is het leven voor de meeste mensen slechts een kortstondige en armzalige gebeurtenis geweest. Elke pasgeboren baby is al direct oud genoeg om te kunnen sterven. Denk toch eens aan al die kinderen die alweer door rampspoed, oorlog of hongersnood omkwamen voordat zij zelfs maar de kans kregen tot bloei te komen. Hebben zij er om gevraagd een dergelijk miserabel leven te mogen leiden?"

Wie durft er dan nog te beweren dat wij beter af zijn dan de dieren? De mens ontstond door louter toeval in het proces dat hijzelf later evolutie noemde. Ons bewustzijn is gewoon een specialisatie die ontstond om onze overlevingskansen te vergroten in de eeuwigdurende strijd om het

bestaan, en net als de meeste overgespecialiseerde soorten gaan ook wij ten onder aan ons eigen succes. Kijk maar om je heen. We zijn volledig afhankelijk geworden van onze zelfgemaakte niche, onze steden, onze maatschappij. Darwin sprak van 'survival of the fittest' en de arrogantie van de mens ging zo ver dat het zichzelf beschouwde als het eindproduct van de schepping. En dus overheerste hij de planeet aarde en voorkwam hiermee dat de natuurlijke ontwikkeling zich voortzette.

En wat is het resultaat?

De evolutie stagneert. Langzaam maar zeker verplettert de mens de natuur; vernietigt het planten- en dierenrijk, en maakt de aarde onleefbaar. Alle natuurlijke hulpbronnen worden benut ter verzadiging van de menselijke spilzucht en consumeerdrijf. De bossen worden gekapt, de rivieren zijn vervuild en de oceanen sterven af.

Mensen, open uw ogen! Wij zijn niet het eindproduct van de evolutie, nee, wij zijn een misbaksel, één van de hardnekkigste dwalingen van de natuur. Dit is toch zonneklaar? Het is noodzakelijk dat de mens van het toneel verdwijnt, zodat het evolutieproces doorgang kan vinden, en er ooit misschien een zinvollere levensvorm kan ontstaan: een Nieuwe Mens die werkelijk intelligent is. Ik ben er van overtuigd dat de natuur tot veel meer in staat is dan dat wat er tot dusverre bereikt is."

Er klonk applaus en instemmend geroep uit de zaal. Met zijn hamer maande opperrechter Moore het publiek tot stilte.

Renner haalde diep adem, hief daarna zijn armen op in een dramatisch gebaar en riep. "De mens is een planetofaag - een parasiet die voortwoekert op het oppervlak van planeten. Een kankergezweel in het heelaal!

Ik zeg u: Homo Sapiens dient te worden uitgeroeid, zodat het natuurlijk evenwicht, zo wreed verstoord, zich kan herstellen. Wij zijn het onkruid dat moet worden verwijderd zodat het kostbare gewas weer de kans krijgt om tot bloei te komen. Wij beschouwen het als onze heilige taak te voorkomen dat de mensheid in de toekomst vanaf een vernietigde aarde zal uitzwermen om andere planeten met zichzelf te infecteren."

Het publiek was door het dolle heen. Het applaus en het gejuich werden nu zo sterk dat Ari het volume even een stukje omlaag draaide. Renner maakte een diepe buiging, en nam een staande ovatie in ontvangst. Jack lachte. "Schitterend."

Lian riep boos, "Schitterend? Ben je gek geworden? Nieuw Begin wil ons verdelgen alsof we ongedierte zijn."

"Nou, je was het er net toch mee eens dat we heel schadelijk zijn."

"Wat een onzin," zei David gepikeerd. "Hé Ari, waarom heb je ons niet gewaarschuwd voor deze fanatieke gek. Jij weet toch zo veel?"

"Dat wel, maar dit had ik echt niet kunnen voorspellen. De menselijke creativiteit is altijd weer een verrassing voor mij."